

نقش مشاوران در بهبود شیوه های آموزش مهارت های زندگی در قالب کتب تفکر و سبک زندگی

مرضیه عروتی عزیز^۱

^۱ دانشجوی دکتری روان شناسی، دانشگاه الزهرا تهران

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه بین استفاده از نیروی متخصص (مشاوران) و کاربرد شیوه های آموزش و رابطه بین کاربرد شیوه آموزش مهارت های زندگی بر محتوا کتب تفکر و سبک زندگی بود. جامعه آماری این پژوهش مشاوران استان همدان بوده و برای گردآوری اطلاعات از ۳ سوال تشریحی و به صورت نظرخواهی از مشاورین درباره محتوا و شیوه های آموزش کتاب تفکر و سبک زندگی در دوره متوسطه اول (هفتم و هشتم) بود، ۱۰۰ نفر از مشاورین استان همدان که کتاب تفکر و سبک زندگی را در پایه های هفتم و هشتم تدریس می کردند در نظر سنجی شرکت کرده و به سولات مربوطه پاسخ دادند و داده های جمع آوری شده با آزمون های آماری پیرسون و رگرسیون مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و به وسیله نرم افزار SPSS تحلیل شدند، نتایج نشان دهنده این بود که بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش همبستگی قوی و معناداری وجود دارد و استفاده از نیروی متخصص پیش بینی کننده تغییرات در شیوه های آموزش حدود ۰,۱۹ است، همچنین بین شیوه های آموزش و محتوا رابطه قوی و معناداری وجود داشت و شیوه های آموزش پیش بینی کننده میزان تغییرات در محتوا حدود ۰,۲۶ بود.

واژه های کلیدی: مشاوران، شیوه های آموزش، محتوا، تفکر و سبک زندگی، مهارت های زندگی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

دوران تحصیل مهمترین دوران رشدی افراد را دربرمی گیرد، زیرا زمینه شکل گیری شخصیت و رشد همه جانبه افراد در این دوره فراهم گردیده و مناسبترین فرصت برای تحصیل و یادگیری و رشد استعدادهای کودک است. اگر کودکان در این سن، مهارت‌های لازم را نیاموزند، فرصت جبران آن در مراحل بعدی رشد بسیار مشکل خواهد بود. به همین سبب نظام آموزشی به عنوان یک ابزار مهم و اساسی در رشد و توسعه همه جانبه کشورها شناخته می شود، بنابراین، رشد، تحول، اصلاح و بهبود کمی و کیفی آن، از جمله مباحث بسیار مهم هر کشوری است. (بحرینی بروجنی، ۱۳۹۳).

دگبی^۱ (۲۰۱۰ به نقل از معزی و زارعی، ۱۳۹۵) معتقد است کتاب های درسی، یکی از مهمترین منابع یادگیری در نظامهای آموزشی هستند و مواد اصلی برنامه درسی مدارس را تشکیل می دهند (معزی و زارعی، ۱۳۹۵). معلمان و کارشناسان معتقدند، در درس تفکر و پژوهش به رعایت اصول علمی انطباق پذیری و سازماندهی توجه کمتری شده است. و بین محتوای درس تفکر و پژوهش با اهداف تعیین شده همخوانی کمی وجود دارد و فیلم و داستانهای درس با سن دانش آموزان انطباق لازم را ندارند. علاوه بر آن، تناسب نداشتن محتوای درس تفکر و پژوهش با شرایط فرهنگی، جغرافیایی، امکانات و تجهیزات محیط آموزشی، همچنین، عدم برقراری ارتباط محتوا با سایر دروس، عدم توجه به توالی زمانی در ارائه محتوا و عدم رعایت سیر منطقی محتوا مانند ارائه محتوا از جزء به کل و همچنین از آسان به مشکل دیده میشود (بحرینی بروجنی، ۱۳۹۳).

هدف اصلی سازمان بهداشت جهانی از ایجاد طرح مهارت‌های زندگی در زمینه بهداشت روانی این است که جوامع مختلف در سطح جهان نسبت به گسترش به کارگیری و ارزیابی برنامه های آموزش مهارت‌های زندگی که متمرکز بر رشد توانایی های روانی مانند حل مسئله، مقابله با هیجانات، خودآگاهی، سازگاری اجتماعی و کنترل استرس بین کودکان و نوجوانان است اقدام نمایند. یادگیری موفقیت آمیز مهارت‌های زندگی، احساس یادگیرنده را در مورد خود و دیگران تحت تأثیر قرار داده و فرد را برای مقابله مؤثر و پرداختن به کشمکش های زندگی یاری می بخشد و زمینه سلامت روانی را تأمین می نمایند (بجستانی و عابدی، ۱۳۹۳).

نتایج بسیاری از پژوهشها نشان داده بسیاری از دانش آموزان و دانش آموختگان در جامعه کنونی، فاقد مهارت‌های لازم بوده و قدرت تجربه و تحلیل مسایل پیچیده اجتماعی را ندارند و در رویارویی با مشکلات ناتوانند. بنابراین، یکی از راههای پرورش تفکر، توجه جدی در بکارگیری اصول علمی مربوط به عنصر محتواست و مؤلفان کتب درسی باید در تدوین محتوای کتب، به اصولی مانند علائق، سن و نیاز فراگیران توجه نمایند تا به واسطه آن تقویت صفاتی، چون: تفکر، عزت نفس، کنترل خشم، اعتماد به نفس و... در دانش آموزان رشد پیدا کنند (بحرینی بروجنی، ۱۳۹۳).

آموزش مهارت های زندگی نه تنها یک برنامه آموزشی است، بلکه بر گرایش ها و ارزش های افراد نیز تاثیر می گذارد. مطالعات متعددی اثربخشی آموزش مهارت های زندگی را بررسی کرده اند. مطالعه ای که توسط بوکارتس^۲ (۲۰۱۰). به نقل از زارعی و دربان، (۲۰۱۵) انجام شد نشان داد که خود تنظیمی به عنوان یکی از مولفه های مهارت های زندگی، می تواند اضطراب دانش آموزان را کاهش دهد. نتایج مطالعات بیشتر بر آموزش مهارت های زندگی در دانش آموزان راهنمایی و دبیرستانی، بیانگر کاهش استعمال سیگار، مصرف الکل، مصرف مواد مخدر، افزایش گرایش منفی نسبت به سوء مصرف مواد و افزایش عزت نفس در مهارت های اجتماعی می باشد (زارعی و دربان، ۲۰۱۵).

آموزش مهارت‌های زندگی دارای اهداف پیشگیرانه، مهار و مدیریت مشکلات است، و در ایجاد شادکامی، بهبود کیفیت زندگی، کاهش افسردگی، افزایش سلامت روانی جسمانی، تقویت اعتماد به نفس و احترام به خود، کمک به تقویت ارتباط بین فردی، پیشگیری از مشکلات روانی رفتاری و اجتماعی و کاهش اضطراب و مشکلات اجتماعی و اشتغال ذهنی با مرگ و کاهش

^۱ Dogbay

^۲ Boekartes

افت تحصیلی موثر است. مهارت‌های زندگی به افراد کمک می‌کند تا از نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یافته و برای رفع آنها تلاش نمایند. همچنین به افراد در یافتن راه‌های مناسب برای رسیدگی کارآمد به مشکلات کمک می‌کند، از سوی دیگر آموزش گروهی مهارت‌های زندگی، تاثیر مثبتی بر کاهش استرس دارد. جمع کردن افراد در گروه، به آنان می‌فهماند که دیگران نیز مشکلات مشابهی داشته و می‌توانند از تجربیات یکدیگر برای مقابله با استرس استفاده کنند که در کاهش استرس و افزایش اعتماد به نفس بسیار موثر است (حبیبی^۳ و همکاران، ۲۰۱۳؛ رضوی زاده تبادکان و شاره، ۱۳۹۴؛ بجستانی و عابدی، ۱۳۹۳).

در شرایط کنونی، تدریس درس مهارت‌های زندگی در مدارس با مشکلاتی همراه است به نحوی که برای تدریس این درس غالباً از معلمان مازاد و یا معلمانی استفاده می‌شود که دوره آموزشی برای اجرای آن را نگذرانده‌اند و این درس اساسی را که قصد دارد مهارت‌های زندگی مادام‌العمر و رشد و توسعه مهارت‌های فکر، خلاقیت و کارآفرینی را در دانش‌آموزان پدید آورد با روش‌های قدیمی و سنتی مبتنی بر سخنرانی و توضیح مطالب به دانش‌آموزان عرضه میکنند و همین امر موجب میشود که دانش‌آموزان به هدف مورد نظر برنامه ریزان آموزشی و درسی در این درس نایل نشوند (احمدی، عصاره، عبدالملکی، ۱۳۹۱). با این که آموزش درس مهارت‌های زندگی اکثراً با عمل آمیخته است، متأسفانه در ایران بیشتر از روش‌های سنتی و سخنرانی استفاده می‌شود و رویکرد معلم محوری و دانش محوری خاصی بر آموزش آن حاکم است. فعالیتهای تجربی در آموزش این درس به منظور کمک به یادگیرندگان در کسب اطلاعات، بررسی گرایشها و تمرین مهارتها طراحی شده است و آن را باید با روش‌های یادگیری فعال به دانش‌آموختگان آموخت. اما آموزش این درس در نظام آموزشی کشور جز در مواردی اندک که از مشاوران متخصص در تدریس آن استفاده میشود، در بیشتر موارد به شیوه سنتی است؛ لذا دانش‌آموزان ممکن است به هدفهای مورد نظر این درس نایل نشوند. در چنین وضعیتی آموزش مهارت‌های زندگی به شیوه سنتی و حافظه مدار و سخنرانی هرگز دانش‌آموزان را برای مواجهه با مسائل در هم تنیدگی دنیای امروز و فردا آماده نخواهد کرد (احمدی، عصاره، عبدالملکی، ۱۳۹۱).

به نظر فلندر^۴ سبک تدریس غیر مستقیم که متکی است بر طرح سئوالات، پذیرش احساسات، احترام به نظرات یادگیرندگان و پاداش و تشویق مناسب تمایل به یادگیری را در شاگردان، افزایش می‌دهد گرچه در مواردی استفاده از سبک، مستقیم تدریس یعنی سخنرانی، انتقاد، توجیه، قدرت و دستوردهی اجتناب ناپذیر است ولی کاربرد مطلوب از فنون تدریس غیرمستقیم بر رفتار تدریس مؤثر دلالت دارد (صالحی، ۱۳۸۰).

در صد زیادی از معلمان در آموزش خود از روش‌های سخنرانی و داستان گویی استفاده میکنند، در حالیکه مشارکت یادگیرندگان در فرایند یادگیری باعث ایجاد انگیزه و علاقه در آنها می‌شود؛ و آنها را به سمت یادگیری بیشتر هدایت میکند، بنابراین معلمینی که مهارت‌های زندگی را آموزش می‌دهند باید روشها و فعالیت‌هایی را به کار ببرند که برای دانش‌آموزان جالب باشد و توجه آنها را برای آنچه که می‌خواهند یاد بگیرند افزایش دهد برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، آموزگاران نیاز به روش‌های تدریس مختلف دارند از جمله بحث، نمایش، استفاده از منابع کمک آموزشی و.. که دانش‌آموزان را به فرایند یادگیری علاقمند کنند. آثور، ۲۰۱۴).

در همین راستا اچسون و گال^۵ نیز معتقدند: معلم مؤثر کسی است که هر یک از وظایف تدریس را در سطحی رضایت بخش انجام دهد. این وظایف عبارتند از: فراهم ساختن آموزش برای دانش و مهارت‌های تحصیلی، فراهم ساختن جو آموزشی برای ایجاد نگرش، مثبت نسبت به محیط آموزشی و نسبت به خود در فراگیران، تطبیق دادن آموزش با تفاوت‌های فردی،

^۳ Habibi

^۴ Flander

^۵ Acheson and Gall

فرهنگی و خانوادگی، فعال کردن فراگیران در جریان تدریس، یادگیری، اخذ تصمیمات و طرح های درست. اجرای تغییر مطلوب در طرح و برنامه درسی (صالحی، ۱۳۸۰)

نتایج پژوهشی که ادیب در سال (۱۳۸۵) در بین دانش آموزان راهنمایی کل کشور انجام داد، نشان داد که نظام تعلیم و تربیت عمومی کشور در دستیابی به اهداف مربوط به آموزش مهارت های زندگی موفق نبوده است و نتایج پژوهش فاتحی زاده نیز گویای این مطلب است که اگر مدرسه بخواند عملکرد واقعی و مؤثری در انتقال کلیه مهارت های ضروری اجتماعی به دانش آموزان داشته باشد باید فرصت ها، برنامه های مدون و طرح های قابل اجرا در این زمینه داشته باشد، در حالیکه وضعیت موجود، پاسخگوی تأمین همه نیازهای اجتماعی دانش آموزان نیست (صحراییان، صلحی، حقانی، ۱۳۹۰).

آموزگاران مهارت های زندگی باید با روشهای تدریس تعاملی آشنا باشند تا برنامه ها و اهداف برنامه آموزش مهارت های زندگی را به خوبی پوشش دهند، یک روش تدریس خوب تغییرات خاصی را در عادات، دانش و فهم دانش آموزان ایجاد میکند. همچنین باید علاقه دانش آموزان را بیش از آمار و ارقام تحریک کند. این تأکید باید از گفتار و مطالب حفظ کردنی به یادگیری از طریق موقعیت های حقیقی و واقعی تغییر کند (آئور، ۲۰۱۴).

در ایران پژوهش های متعددی در زمینه مهارت های زندگی و کتاب تفکر و سبک زندگی صورت گرفته است، در رابطه با موضوع پوهش در طی جستجوهای صورت گرفته موردی یافت نشد اما در ارتباط با موضوع برخی پژوهش ها صورت گرفته صورت گرفت با پژوهشهایی در این راستا که برخی از این موارد را در ذیل عنوان شده است. هاشمی پور، دلگشایی و انصاریان (۱۳۹۳)، حسنی، یوسفی، سعیدیان (۱۳۹۳)، تقی زوار، کریمیان (۱۳۹۳) آئور^۶ (۲۰۱۴)، جنابادی^۷ و همکاران (۲۰۱۶) ، شعراباف^۸، تونزدجانی^۹، کیا فر^{۱۰} (۲۰۱۶)، زارعی و دربان (۲۰۱۵)، کلیات^{۱۱} و همکارانش (۲۰۱۵) خلیلیان و افلاکی فرد (۱۳۹۵).

با توجه به اینکه مهارت های زندگی و نقش آن در پیشگیری از مسائل مختلف به خوبی شاکته شده است در طی این مقاله سعی شده به این موضوع پرداخته شود که نقش مشاوران به عنوان نیروی متخصص در شیوه های آموزش و مهارت های زندگی و بهبود محتوی - کتاب تفکر و سبک زندگی که در برگرنده این مفاهیم است چگونه است؟

فرضیه های پژوهش

در این پژوهش دو فرضیه وجود داشت: ابتدا، بین به کارگیری نیروی متخصص و شیوه های آموزش به کار گرفته شده در درس تفکر و سبک زندگی رابطه وجود دارد
بین شیوه های آموزش درس تفکر و سبک زندگی و محتوای این درس رابطه وجود دارد.

روش

جامعه آماری این پژوهش مشاوران اداره آموزش و پرورش استان همدان بودن که مشاورینی که تدریس درس تفکر و سبک زندگی داشتند به صورت هدفمند انتخاب شدند و ۱۰۰ نفر از مشاورینی که تدریس درس تفکر و سبک زندگی داشتند به

^۶ Awuor

^۷ Jenaabadi

^۸ Sharbaf

^۹ Toozandehjani

^{۱۰} Kiafar

^{۱۱} Keliat

سوالات مربوطه پاسخ دادند. داده های جمع آوری شده با آزمون های آماری پیرسون و رگرسیون خطی و به وسیله نرم افزار SPSS و مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها

نتایج نشان دهنده این بود که بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش همبستگی قوی و معنا داری وجود دارد، و استفاده از نیروی متخصص پیش بینی کننده تغییرات در شیوه های آموزش حدود ۰,۱۹ است، همچنین بین شیوه های آموزش و محتوا رابطه قوی و معنی داری وجود داشت و شیوه های آموزش پیش بینی کننده میزان تغییرات در محتوا حدود ۰,۲۶ بود.

جدول (۱): جدول فراوانی مشاورین شرکت کننده در پژوهش

ردیف	مرتبط بودن رشته	فراوانی
	مرتبط	۷۱
رشته تحصیلی	غیر مرتبط	۲۹
	جمع	۱۰۰
	کارشناسی	۵۵
مدرک تحصیلی	کارشناسی ارشد	۳۷
	نامشخص	۸
	جمع	۱۰۰
	گذرانده	۶۷
دوره ضمن خدمت	نگذرانده	۳۳
	جمع	۱۰۰

جدول شماره یک نشان دهنده فراوانی رشته تحصیلی، مدرک تحصیلی و وضعیت شرکت در دوره ضمن خدمت مشاورین شرکت کننده در این پژوهش است.

جدول شماره (۲) همبستگی بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش

نیروی متخصص	روشهای تدریس	محتوا
همبستگی پیرسون	۱	۰,۱۹
درجه معنا داری		۰,۵
تعداد	۱۰۰	۱۰۰
شیوه های آموزش	همبستگی پیرسون	۰,۱۹
درجه معنا داری		۰,۵
تعداد	۱۰۰	۱۰۰

نتایج جدول دو نشان دهنده وجود رابطه معنا داری بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش به کار گرفته شده در درس تفکر و سبک زندگی در سطح ۰,۰۵ است.

جدول شماره (۳): رگرسیون بین نیروی متخصص و روشهای تدریس

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد		T	معناداری
	B	انحراف استاندارد	بتا			
ثابت	۱,۷۸	۰,۱۵			۱۱,۷۶	۰,۰۰
شیوه های آموزش	۰,۳۶	۰,۱۸	۰,۱۹		۱,۶۸	۰,۰۵

نتایج جدول سه نشان دهنده وجود رابطه معنا دار بین به کارگیری نیروی متخصص و روشهای به کار گرفته شده است که استفاده از نیروی متخصص ۰,۱۹ درصد از تغییرات شیوه های آموزش را پیش بینی می کند. نتایج جداول ۲ و ۳ این فرضیه را که بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش به کار گرفته شده در آموزش درس تفکر و سبک زندگی رابطه وجود دارد را تأیید میکند و به کارگیری نیروی متخصص ۰,۱۹ درصد از تغییرات را در شیوه های آموزش را پیش بینی می کند.

جدول شماره (۴) : رگرسیون بین روشهای تدریس و محتوا

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد		T	معناداری
	B	انحراف استاندارد	بتا			
ثابت	۱,۳۹	۰,۲۵			۵,۵۷	۰,۰۰۰
محتوا	۰,۴	۰,۱۵	۰,۲۶		۲,۶۶	۰,۰۰۹

جدول شماره چهار نشان دهنده وجود همبستگی و شیوه های آموزش به کار گرفته شده و محتوا در سطح ۰,۰۱ درصد است.

جدول شماره (۵) : رگرسیون بین روشهای تدریس و محتوا

روشهای تدریس		محتوا	
روشهای	همبستگی پیرسون	۱	۰,۲۶
تدریس	درجه معناداری	۰,۰۰۹	
	تعداد	۱۰۰	۱۰۰
محتوا	همبستگی پیرسون	۰,۲۶	۱
	درجه معناداری	۰,۰۰۹	
	تعداد	۱۰۰	۱۰۰

نتایج جدول شماره پنج نشان دهنده وجود رابطه بین شیوه های آموزش و محتوا است و ۰,۲۶ درصد از تغییرات در محتوا با تغییر در شیوه های آموزش پیش بینی می شود. نتایج جداول ۴ و ۵ این فرضیه را که بین شیوه های آموزش استفاده شده در آموزش درس تفکر و سبک زندگی و محتوا رابطه وجود دارد را تأیید میکند. شیوه های آموزش به کار گرفته شده در آموزش درس تفکر و سبک زندگی ۰,۲۶ درصد از تغییرات در محتوا را تبیین میکند.

بحث و نتیجه گیری

یافته های این مطالعه حاکی از آن است که بین استفاده از نیروی متخصص و کاربرد شیوه های آموزش در آموزش مهارت های زندگی رابطه مثبت دو سویه وجود دارد و استفاده از نیروی متخصص نظیر مشاوران یا معلمان دوره دیده می تواند پیش بینی کننده شیوه های آموزشی بهتر در این زمینه باشد با موضوع این پژوهش پژوهشی انجام نشده که نتایج تایید کننده یا رد

کننده آنها باشد اما با نتایج پژوهش در زمینه های مرتبط نظیر هامیلتون (۲۰۱۴) عظیمی (۱۳۹۶) رشیدفر و همکاران (۱۳۹۴) کاویانی و همکاران (۱۳۸۱) همسویی دارد و با نتیجه پژوهش جوادی پور و همکاران (۱۳۹۴) مبنی بر عدم تاثیر مدرک تحصیلی با آموزش مهارت های زندگی مغایرت دارد.

همچنین یافته ها نشان دادند که بین شیوه های آموزش به کار گرفته شده در آموزش مهارت های زندگی که اغلب با نام دانش آموز محور و مشارکتی و فعال از آنها یاد می شود و محتوای کتب تفکر و سبک زندگی رابطه وجود دارد و شیوه تدریس می تواند پیش بینی کننده تغییرات محتوا باشد هرچند این همبستگی دو سویه است و هر یک بر دیگری اثر گذار است. این با نتایج پژوهش ائور (۲۰۱۴) واحدی و همکاران (۱۳۹۱) گنجی و همکاران (۱۳۹۲) همسویی دارد.

آموزش مهارت های زندگی در تمام عرصه های زندگی امری مهم و ضروری است، امری که نیازمند نیروی متخصص در این زمینه است همانگونه که در همه دروس این امر را باید مد نظر قرار داد در زمینه آموزش مهارت های زندگی هم باید به این امر توجه شود که آموزش مهارت های زندگی که در سالهای اخیر در قالب درس تفکر و سبک زندگی در دوره متوسطه اول ارائه می شود نیازمند افرادی است که در این زمینه مهارت و تخصص داشته باشند، افرادی همچون مشاوران و روانشناسان و یا معلمین دوره دیده، یک مشاور مدرسه باید از پویای درک بالا آموزشهای تخصصی در رشته مشاوره و روانشناسی برخوردار باشد تا بتواند در کارش مفید و موثر واقع شود و این امر بستگی زیادی به دانش، مهارت و تجربه مشاور دارد. مشاور مدرسه به عنوان یک بخش جدایی ناپذیر و ضروری تجارب آموزشی و پرورشی دانش آموزان است که علاوه بر نقش ارائه مشاوره می تواند در نقش یک آموزگار وارد حیطه پیشگیری اولیه شود و با آموزش صحیح مهارت های زندگی باعث افزایش آگاهی و مصونیت افراد در برابر آسیب های روحی و اجتماعی افراد شود

نتایج برخی از پژوهشها حاکی از آن است که نظام آموزشی ایران چندان در آموزش مهارت های زندگی توفیق نداشته و مهارت های زندگی در صحنه عمل مورد تأکید قرار نگرفته و میزان دستیابی دانش آموزان به مهارت های زندگی، کم توجهی به آن را نشان میدهد. در مجموع، ارزشیابیهای متعدد از این برنامه توسط مراکز مجری نشان از ضعفهای فراوانی از نظر طراحی و اجرا دارد، که یکی از نقاط ضعف این برنامه درسی، شیوه های آموزش مهارت های زندگی است (احمدی، عصاره، عبدالملکی، ۱۳۹۱)

هرچند نتایج این پژوهش نشان دهنده وجود رابطه بین استفاده از نیروی متخصص و شیوه های آموزش و همچنین وجود رابطه بین شیوه های آموزش و محتوای مورد تدریس است و فراوانی هم تأیید کننده این مطلب است، از آنجایی که ۷۲ نفر از افراد شرکت کننده در این پژوهش در رشته های مرتبط با آموزش مهارت های زندگی بودند می توان آموزش بهتر آن را و وجود رابطه بین نیروی متخصص و شیوه های آموزش را تأیید می کند، ولی متأسفانه این امر متغیر است و هر ساله اولویت آموزش و پرورش تغییر میکند و مشاورین به کمتر وارد تدریس در این حوزه شده و از نیروهای غیر متخصص در این زمینه استفاده می شود نیروهایی که نه تنها با لزوم آموزش این درس آشنا نیستند و در دوره های ضمن خدمت هم شرکت نکرده و در نهایت آن را نادیده گرفته و یا به شیوه سایر دروس آن را تدریس می کنند، و همین امر باعث می شود این درس برای دانش آموزان درسی غیر مفید و جذاب جلوه کند که سودی از آن عاید آنها نخواهد شد.

به منظور افزایش کارایی مشاورین در مدارس و پیشگیری از آسیب های بعدی در روند رشد دانش آموزان پیشنهاد میشود: اهمیت درس تفکر و سبک زندگی نه تنها برای مشاورین بلکه برای مدیران و مسئولین آموزش و پرورش بر اساس سند ملی آموزش و پرورش تبیین شود.

به جهت افزایش کارایی معلمین در این حوزه چه نیروی مشاور و چه غیر مشاور هر ساله دوره های ضمن خدمت برگزار شود تا هم به نوعی دانش افزایی باشد و هم مهارت ها ایراد ها در تدریس این درس رفع شود. انتقادات زیادی به کتاب و فراهم نبودن وسایل کمک آموزشی در رابطه با موضوعات کتاب وارد شده که بهتر است در این مورد بازبینی هایی صورت بگیرد.

منابع:

- بحرینی بروجنی، مجید. (۱۳۹۳). بررسی میزان رعایت اصول علمی تدوین محتوا در درس تفکر و پژوهش. **رویکردهای نوین آموزشی**. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان. سال نهم، شماره ۲، شماره پیاپی ۲۰، پاییز و زمستان ۱۳۹۳. ۱-۲۶ ص
- حسینی، کاظم، یوسفی نورالدین؛ سعیدیان، عبدالباست. (۱۳۹۳). تحلیل محتوای کتاب کار «تفکر و پژوهش» پایه ی ششم ابتدایی براساس شاخص های کارآفرینی. **اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران**
- خلیلیان، زینب؛ افلاکی فرد، حسین. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش مهارتهای زندگی بر خود کار آمدی و افزایش شادکامی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه، **پژوهشهای مشاوره**، جلد ۱۵، شماره ۵۹
- رضوی زاده تبادکان، بی بی زهره؛ شاره، حسین. (۱۳۹۴). مقایسه اثربخشی گروه درمانی فراشناختی و آموزش گروهی مهارتهای زندگی بر افسردگی، کیفیت زندگی، سبک پاسخدهی نشخواری و فراشناختیهای زنان مطلقه. **مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران**، سال بیست و یکم، شماره ۲.
- سلیمی بجستانی، حسین؛ عابدی، فاطمه. (۱۳۹۲). **اثربخشی آموزش مهارتهای زندگی بر اضطراب، افسردگی و شادکامی مادران دانش آموزان مقطع راهنمایی شهرستان کرج در سال تحصیلی ۹۰-۹۱**. فصلنامه روانشناسی بالینی، شماره **بازدهم**، سال سوم.
- صالحی، شایسته. (۱۳۸۰). تدریس اثر بخش، **مجله دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد**، دوره سوم، شماره ۲، ۱۲-۲۱
- صحرییان، مریم؛ صلحی، مهناز؛ حقانی، حمید. (۱۳۹۱). تأثیر مدل توانمندسازی بلوم در ارتقای مهارتهای زندگی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان چهرم. **مجله تخصصی پژوهش و سلامت مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت گناباد**. دوره ی ۲، شماره ی ۱، بهار و تابستان ۱
- عظیمی، محمد. (۱۳۹۶). تبیین تجربه متخصصین تعلیم و تربیت و آموزش بهداشت در آموزش بهداشت مدارس با بحرانهای موجود آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در مدارس با تاکید بر شناسایی نیازها. **طب و تزکیه**، ۲۶(۴)، pp. ۲۸۵-۳۰۰
- فولادی، عزت اله. (۱۳۹۵). وا کاوی های مشاوره در آموزش و پرورش ایران. **پژوهشهای مشاوره**، جلد ۱۵، شماره ۵۱، بهار ۱۳۹۵
- کریمیان، هاجر، زوار، تقی. (۱۳۹۳). تحلیل محتوای کتاب تفکر و سبک زندگی پایه هفتم با توجه به اهداف سند جامع پیشگیری از اعتیاد و مقایسه آن با دیدگاه دبیران. **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- مرادی، اعظم؛ کلانتری، مهرداد. (۱۳۸۵). تأثیر آموزش مهارتهای زندگی بر نیمرخروانی زنان دارای ناتوانیهای جسمی حرکتی. **پژوهش در حیطه کودکان استثنایی**، ۱۹، سال ششم، شماره ۱، بهار ۵۵
- معزی، لیلا؛ زارعی، رضا. (۱۳۹۵). تحلیل محتوای کتاب درسی تفکر و سبک زندگی دوره متوسطه اول مورد ترویج و تعمیق فرهنگ حجاب بر اساس اهداف سند تحول بنیادین، **فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه**، سال هفتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۵
- هاشمی پور مطلق، طاهره السادات، دلگشایی، یلدا؛ انصاریان، فهیمه. (۱۳۹۳). تحلیل محتوای کتاب تفکر و پژوهش پایه ششم ابتدایی، **فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی**، سال ششم، شماره ۲

- Awuor Odongo Salome.(۲۰۱۴). "Instructional and Assessment Techniques Employed by Teachers of Life Skills Education in Secondary Schools in Eldoret East District ", Kenya. The International Journal Of Humanities & Social Studies (ISSN ۲۳۲۱ - ۹۲۰۳)
- Habibi Zahra, Tourani Somayeh, Sadeghi Hasan, Abolghasemi Abbass , (۲۰۱۳), Effectiveness of Stress Management Skill Training on the Depression, Anxiety and Stress Levels in Drug Addicts after Drug Withdrawal. International Journal of High Risk Behaviors and Addiction. ۲۰۱۳ September; ۲(۲):۸۲-۶.
- Hamilton thulani mbaanjwa .(۲۰۱۴). "THE ROLE OF SUBJECT ADVISORS IN STRENGTHENING TEACHER INSTRUCTIONAL LEADERSHIP PRACTICES: A CASE STUDY OF ONE EDUCATION DISTRICT OFFICE IN KWAZULU-NATAL". A dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements for Masters Degree in Educational Leadership Management and Policy in the School of Education. UNIVERSITY OF KWAZULU-NATAL
- Jenaabadi, H. , Nejad, B. , Mostafapour, R. and Haghi, R. (۲۰۱۵). "The Effect of Life Skills Training on the Mental Health and Level of Resilience among Teachers of Normal Students and Teachers of Exceptional Students in Zahedan". Open Journal of Medical Psychology, ۴, ۱۷-۲۲. doi: ۱۰.۴۲۳۶/ojmp.۲۰۱۵.۴۲۰۰۲.
- Keliat, Budi Anna, Tololiu TinnekeAneke^۲, Daulima Novy Helena Catharina, Erawati Erna.(۲۰۱۵). "The influence of the training of coping skills for stress on self-control and intensity of depression among adolescents with suicide risk". International Journal of Advanced Nursing Studies. ۴ (۲) (۲۰۱۵) ۱۱۰-۱۱۴.
- Zarei, E and Darban, S. (۲۰۱۵). "The Effectiveness of Life Skills Training (The Borderline Relationships between Decision Making and Problem Solving in Reducing the Symptoms of Depression, Stress and Anxiety in Payame Nour University Students in Bandar Abbas". Iranian Journal of Positive Psychology, ۱, ۲, ۵۹-۷۸